

ÇİN'İN AFRİKA PARAMETRELERİ

CHINA AFRICAN PARAMETERS

Yıl 1, Sayı 1, ss.87-102.

Year 1, Issue 1, pp.87-102.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Type: Research Article

Geliş Tarihi: 01.01.2021

Submitted: 01.01.2021

Kabul Tarihi: 04.02.2021

Accepted: 04.02.2021

Atf Bilgisi / Reference Information

Yılmaz, K. (2021). Çin'in Afrika Parametreleri, *Africana-İnönü Üniversitesi Uluslararası Afrika Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 87-102.

Kübra YILMAZ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans mezunu

kubr.yilmaaz@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5696-3955

Öz

Sömürgecilik döneminde olduğu gibi, günümüzde de Afrika küresel güçlerin dikkatlerinin merkezinde yer almaktadır. Bu küresel güçlerden birisi olan Çin Halk Cumhuriyeti için Afrika'ya yönelik dış politika gündemi, gelişmekte olan ülkeler arasındaki işbirliğini geliştirme ve yükselen bir süper güç olarak statüsünü gösterme çabasının bir parçasını oluşturmaktadır. Çin'in Afrika'ya olan ilgisi, 1949'dan günümüze hızlı bir şekilde artmaktadır. Çin-Afrika İşbirliği Forumu'nun (FOCAC) 21. yüzyılın ardından başlatılması, Afrika Devlet ve Hükümet Başkanlarının Forumu giderek artan katılımı, Çin'in Afrika ülkeleri ile ortaklığının ne kadar güçlendiğini gösteren kanıtlardan biridir. "Bir Kuşak Bir Yol Projesi" ile Afrika'ya yönelik ekonomik hedeflerini destekleyerek Afrika bağlantısının sağlanmaktadır. Çin'in bu girişimi, Pekin'in jeopolitik çıkarlarını ileriye taşıyarak Afrika ülkeleri ve Çin arasında ekonomik, siyasi ve güvenlik bağlarını iç içe geçirmektedir. İkili ekonomik ilişkilerde bazı Afrika ülkeleri Çin menşeli yatırımlara bağımlı hâle gelirken, Afrika ile işbirliği Çin'in deniz dışı faaliyetlerinin küçük bir parçası olması ilişkileri asimetrik kılmaktadır. Çin, Afrika'daki ve daha geniş dünyadaki stratejik hedeflerini ilerletmek için askeri angajmanını kullanmaktadır. Askeri faaliyetleri, bölgedeki daha geniş hedeflerinin bir parçasıdır. Pekin'in Afrikalı ortaklara yaptığı güvenlik yardımı karşılıklı fayda sağlayacak ve deniz dışı çıkarlarını koruyacak şekilde çerçevelemektedir. Bu bağlamda, günümüzde Çin'in Afrika'ya yönelik politikalarını, Batılı güçlerin egemenliğine karşı stratejik ortaklıklar kurarak bu kıtada etkinliğini artırma isteği yönlendirmektedir. Bu ortaklığı sağlamlaştırmaya çalışmaları devam ederken, bu açıdan bakıldığında önümüzdeki yıllarda daha fazla zorluk ve fırsat olacaktır. Yapmış olduğumuz çalışma ile Pekin'in ekonomik, ideolojik, politik ve güvenlik çıkarlarına dayalı dört kollu dış politika yaklaşımının, Çin-Afrika ilişkilerini nasıl yönlendirdiğini irdeleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Çin Halk Cumhuriyeti, Afrika, FOCAC, Konfüçyüs Enstitüsü

Abstract

Today, as in the colonial era, Africa is at the center of the attention of global powers. For the People's Republic of China, one of these global powers, the foreign policy agenda for Africa is a part of the effort to develop cooperation between developing countries and show its status as a rising superpower. China's interest in Africa has been increasing rapidly since 1949. The launch of the Forum for China-Africa Cooperation (FOCAC) after the 21st century, coupled with the increasing participation of African Heads of State and Government in the Forum, is proof of the strengthening of the China-Africa partnership. One of the projects that will support China's economic goals for Africa is the African connection of the One Belt One Road Project. This initiative of China intertwines economic, political and security ties between Africa and China by advancing Beijing's geopolitical interests. In bilateral economic relations Although some African partners become dependent on Chinese investors, the relationship is asymmetrical as cooperation with Africa is only a small part of China's overseas activities. China is using its military engagement skillfully to advance its strategic goals in Africa and the wider world. Its military activities are part of its wider goals in the region. Beijing's security assistance to African partners is framed in mutually beneficial and overseas interests. In this context, China's policy towards Africa is driven by the desire to increase its effectiveness in this continent by establishing strategic partnerships against the sovereignty of Western powers. As efforts to consolidate this partnership continue, there will be more challenges and opportunities in the coming years from this perspective. With our study, we will examine how Beijing's four-pronged foreign policy approach based on economic, ideological, political and security interests guides China-Africa relations.

Keywords: International relations, People's Republic of China, Africa, FOCAC, Confucius Institute.

Structured Abstract

Africa, which constitutes the south-western part of the land community, which is called the old world, is separated from the Red Sea in the east and Asia from the Mediterranean and Europe in the north. Although African nations gained their independence and established their own states with decolonization after the 1950s, the traces of colonialism continued. Today, as in the colonial era, Africa is at the center of the attention of global powers. For the People's Republic of China, one of these global powers, the foreign policy agenda for Africa is a part of the effort to develop cooperation between developing countries and show its status as a rising superpower. China's interest in Africa has been increasing rapidly since 1949. The Chinese Prime Minister Zhou's historic two-month trip to ten African countries between December 1963 and February 1964 was an important indicator of Beijing's importance to Africa. Although China's interest in Africa stalled due to the Cultural Revolution from 1966 to 1969, it continued its rapid development after the 1970s. During his visit to 11 African countries in December 1982, Chinese Prime Minister Zhao Ziyang introduced four basic principles of cooperation with Africa, equality and mutual benefit, emphasis on practical results, and economic development.

In this period, with the loss of the influence of the Cold War process, China left the leadership of the third worldist discourse and adopted a policy that would improve bilateral economic relations instead of free economic aid in relations with Africa. China has an increasing interest in the African continent since 2000. In this process, strong economic growth alongside globalization and partly global political dynamics forced China to be more proactive and adopt new understandings in its relations with Africa and indeed the rest of the world. As many states in Africa modernize and develop governance approaches, China is gradually adjusting its policies to improve commercial and economic cooperation between the two parties. Relations between China and Africa have been accelerating and deepening for several decades. After the 21st century, China-Africa ties were further strengthened in both political and economic spheres. Both Africa and China are eagerly working towards a strategic and sustainable partnership. Both sides are working to turn their relations into a true South-South collaboration that will benefit their long-term interests.

The launch of the Forum for China-Africa Cooperation (FOCAC) after the 21st century, coupled with the increasing participation of African Heads of State and Government in the Forum, is proof of the strengthening of the China-Africa partnership. The establishment of FOCAC enabled the institutionalization of China-Africa relations. The previous model changed and the chance for African governments and non-governmental organizations to become more organized was crucial. Growing

African economies and functioning infrastructure create stronger African markets for China's export market. Historically, China has evolved into a policy that focuses on the rich natural resources of Africa in order to support its domestic economic growth and strong diplomatic and political relations with African states with an ideological desire based on the idea of "solidarity between Third World countries". Since the early 2000s, China has strengthened its position as an important economic and financial partner of African countries. Beijing has implemented policies to encourage more Chinese investment in Africa. It set up centers of "investment and trade promotion" providing business and consultancy to Chinese businesses in the region. Beijing has also created special funds and simplified procedures to stimulate Chinese investment. One of the projects that will support China's economic goals for Africa is the African connection of the One Belt One Road Project. This initiative of China intertwines economic, political and security ties between Africa and China by advancing Beijing's geopolitical interests.

Although some African partners in bilateral economic relations become dependent on Chinese investors, the relationship is unequal as cooperation with Africa is only a small part of China's overseas activities. It has been criticized on the grounds that the unequal trade relationship between China and Africa could turn into a colonial relationship, which is a potential risk to the existing structure. China's military engagement in Africa appears relatively limited compared to other global powers. Political instability and conflicts at the African level and threats to the security of Chinese personnel pose the most direct challenges for China's interests in Africa. China is using its military engagement skillfully to advance its strategic goals in Africa and the wider world. Its military activities are part of its wider goals in the region. Beijing's security assistance to African partners is framed in mutually beneficial and overseas interests. China's use of cultural diplomacy goes back almost to the foundation of the People's Republic of China; it is not something that has been invented by the Chinese government in the past few years, as the popular myth of China's engagement with Africa through a profound "grand geopolitical strategy" suggests. In practice, China uses public and cultural diplomacy tools similar to other countries, such as media, cinema and cultural tools. However, there are important features in China's understanding of soft power and cultural diplomacy. In addition to spreading Chinese culture abroad, it is desired to achieve goals related to the country's cultural security and internal social cohesion. As a result, Beijing's African policy is shaped by the idea of strengthening its position as a rising world power and seizing new economic and political spheres of influence. Four factors are crucial to China's engagement in Africa: (1) commercial interests aimed at securing resources such as energy, minerals and food, and finding new market opportunities; (2) new investment opportunities; (3) provision of development assistance through assistance; and (4) It is the promotion of national representation in the international system by forming strategic partnerships against the domination of Western powers.

Giriş

Eski dünya şeklinde adlandırılan Kara topluluğunun güney batı parçasını oluşturan Afrika, doğuda Kızıldeniz ile Asya'dan kuzeyde Akdeniz ile Avrupa'dan ayrılmaktadır. Modern dönemler boyunca Batı sömürgeciliğinin merkezinde yer alan kıtada 1950'lerden sonra dekolonizasyonla birlikte Afrika ulusları, bağımsızlıklarını kazanarak kendi devletlerini kurmuşlarsa da, sömürgeciliğin izleri devam etmiştir. Afrika devletlerinin bir kısmı, günümüzde, yeterli hukuk düzeni, güvenlik veya kamu hizmeti sunma konusunda yetersiz kalmaktadır. Bununla birlikte uluslararası gündemde Afrika'nın öneminin artmasına yol açan birçok faktör vardır. Bu faktörlerin arasında kıtanın sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynaklarının zenginliği ve gelişen ekonomileri oldukça önemlidir. Aynı zamanda 11 Eylül saldırılarının ardından güvenlik konularının ön plana çıkması bu bağlamda terör örgütlerinin Afrika'da etkinliklerini artırması ve bu olumsuzluklar neticesinde kıtadan yaşanan göçler, kıtanın uluslararası gündemde yer edinmesine neden olmaktadır (Chamberlain, 2014).

Sömürgecilik döneminde olduğu gibi, günümüzde de Afrika küresel güçlerin dikkatlerinin merkezinde yer almaktadır. Bu küresel güçlerden birisi olan Çin Halk Cumhuriyeti için Afrika'ya yönelik

dış politika gündemi, gelişmekte olan ülkeler arasındaki işbirliğini geliştirme ve yükselen bir süper güç olarak statüsünü gösterme çabasının bir parçasını oluşturmaktadır. Çin'in Afrika'ya olan ilgisi, 1949'dan günümüze hızlı bir şekilde artmaktadır. Pekin'in Afrika politikası, yükselen bir dünya gücü olarak konumunu güçlendirme ve ekonomik ve politik olarak yeni etki alanlarını ele geçirme düşüncesi ile şekillenmektedir. Bu bağlamda yapmış olduğumuz çalışma ile Pekin'in ekonomik, ideolojik, politik ve güvenlik çıkarlarına dayalı dört kollu dış politika yaklaşımının, Çin'in Afrika parametrelerini nasıl yönlendirdiğini irdedeceğiz. Birinci bölümde Çin'in ekonomik ve siyasi yükselişi üzerinde durduktan sonra ikinci bölümde Afrika'nın küresel önemini açıklayacağız. Üçüncü bölümde Çin-Afrika ilişkilerinin tarihsel gelişimini değerlendireceğiz. Dördüncü bölümde ise günümüzde Çin'in Afrika politikalarını, siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla ele alacağız.

1. Yükselen Güç Çin'in Siyasal ve Ekonomik Görünümü ve Hedefleri

1979'da serbest piyasa reformlarının uygulanmasından bu yana Çin, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında yer aldı. Çin lideri Deng Xiaoping'in başlatmış olduğu ekonomik reformların birincil amacı, yeniliklerin büyümesine yol açması ve devlete ait firmaların arasındaki rekabetin artırılmasıdır (Ravillion ve Chen, 2007). Aynı zamanda, eşitsizlikteki artış, ekonomik büyümeyi sağlamak için gerekli bir fedakârlıktı. Uygulamada, Çin Komünist Partisi (ÇKP) piyasa fiyatlandırmasını, kısmen merkezi olmayan politik-ekonomik gücü getirdi ve hükümetin kontrolü altında olan yabancı sermaye için bölgeler açtı (Harvey, 2005:21-23).

Pekin'in sermaye oluşumunun itici gücü, Çin'in neden ısrarla ekonomiye büyük miktarlarda sermaye akıttığını açıklayan bir "yatırım kültürü"dür. Perkins ve Rawski'nin tahminlerine göre, Çin'in sermaye stokundaki büyüme, 1952 ile 1978 arasında yılda ortalama % 5,8 ve 1978 ile 2005 arasında yılda % 9,6 idi (Perkins ve Ravski, 2008). Genel olarak, bu daha açık uluslararası ticarete dönüş, Bretton Woods sisteminin kademeli olarak yıkılmasıyla birlikte Çin için dünya ekonomisine sorunsuz bir şekilde entegre olma fırsatı yarattı. 1970'lerin sonlarında Çin'in başlattığı reformların ve "açık kapı" politikasının başlangıcı sonucunda, partinin merkezi kontrolü altında neoliberal unsurlarla belirli bir tür piyasa ekonomisi yaratıldı. 1979'dan 1996 kadar olan dönemde Çin'in yıllık ekonomik büyümesi yüzde 9,9'a kadar ulaştı (Sun, 2018).

2018'e kadar ortalama % 9,5 gerçek yıllık gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) büyümeye sahip olan Çin'in küresel ekonomiye entegrasyonu, küresel nüfusun beşte birini dünya ticaret sistemine getirdi ve bu da küresel pazar potansiyelini ve benzeri görülmemiş seviyelere entegrasyonu artırdı. Bu bağlamda Dünya Bankası (DB) verilerine göre nominal GSYİH açısından Çin, 14.343 trilyon ABD Doları ile AB (15.593 trilyon ABD Doları) ve ABD'den (21.428 trilyon ABD Doları) sonra en büyük üçüncü ekonomi oldu. Ayrıca, 2019 verilerine göre kişi başına düşen milli gelirde Çin 16.784 ABD doları olarak dünyanın 78. ülkesi olurken, AB için kişi başına düşen gelir sırasıyla 46.467 ABD doları ve ABD için 62.641 ABD doları olmuştur (World Bank, 2019). Çin, kişi başına gelir açısından dünyanın en büyük iki ekonomisinden çok uzakta olmasına rağmen, Çin'in kişi başına düşen yıllık büyümesi dikkat çekicidir. Aynı zamanda kişi başına düşen geliri artırarak ülke genelinde yoksulluğu ortadan kaldırmadaki başarısı, teknolojik olarak gelişmiş ülkelerle rekabet gücü ve yabancı yatırımlardaki aktif rolü, Çin'i bugün uluslararası gündemde en çok tartışılan ülkelerden biri hâline getirmiştir. 21. yüzyılın ilk otuz yılının, Çin'in küresel ekonomik, politik ve jeopolitik aşamaya yükselişinin tamamlanmasını beraberinde getireceği neredeyse kesindir (Ratha ve Mahapatra, 2016)

Çin'in ekonomik angajmanının başarısı, ideolojik ve politik çıkarlarını yönlendirmeye başlamıştır. Bu bağlamda Çin'in politik çıkarlarının ekonomik çıkarlarına eklendiği Bir Kuşak Bir Yol projesi, Çin'in dünya ile bağlantısını güçlendirmeyi hedeflemektedir. 2013 yılında Çin'in lideri tarafından ilan edilen proje, demiryolu, karayolu ağları, deniz yolları ve gaz veya petrol boru hatları ile ağ sistemleri inşa ederek, Çin'e Orta, Batı Asya ve Güney Asya'yı geçerek Avrupa'ya ve Afrika'ya ulaşması sağlanacaktır.

Çin'in Bir Kuşak ve Bir Yol Girişimi, Pekin'in jeopolitik çıkarlarını ileriye taşıyarak Afrika ile Çin arasında ekonomik, siyasi ve güvenlik bağlarını güçlendirecektir. Bir Kuşak ve Bir Yol Girişimi, Pekin'in kritik küresel tedarik zincirleri üzerindeki kontrolünü ve uluslararası ticaret akışını yeniden yönlendirme yeteneğini de artırıyor. Bu çabaların merkezinde, yeni deniz iletişim hatları açma ve Çin'in stratejik liman erişimini dünya çapında genişletme hamleleri yer alıyor (Travers, 2019).

2. Afrika'nın Küresel Önemi

Modern dönemler boyunca batı sömürgeciliğinin merkezinde yer alan Afrika'da 1950'lerden sonra dekolonizasyonla birlikte kıtada yaşayan uluslar, bağımsızlıklarını kazanarak kendi devletlerini kurmuşlarsa da, sömürgeciliğin izleri devam etmiştir. Bağımsızlıklarını kazanmalarına rağmen Afrika düşünce biçimleri, kültürel gelişim kalıpları ve yaşam biçimleri, sömürgeciliğin getirdiği siyasi yapıdaki değişiklik etkisini sürdürdü (Chamberlain, 2014)

Afrika'nın sömürgeci güçler tarafından din, dil ve etnik özellikleri göz önünde bulundurulmaksızın paylaşılması Afrika'da irili ufaklı çok sayıda bağımsız devletin ortaya çıkmasına yol açtı. Afrika toplumları, bağımsızlık döneminde rasyonel bürokratik idare oluşturamamış devlet yönetiminde sistemli adımlar atamamışlardır. Çok sayıda Afrika ülkesinde siyasal, ekonomik ve mülki sahalarda kurumsallaşmayı başaramamışlardır. (Hazar,2003).

Afrika'nın uluslararası gündemde öneminin artmasına neden olan birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin arasında, Afrika'nın sahip olduğu stratejik konumu, yerüstü ve yeraltı kaynaklarının zenginliği ve gelişen ekonomileri, 11 Eylül olaylarından sonra ön plana çıkan uluslararası terör örgütlerinin Afrika'da etkinliklerini artırması ve Batı ülkelerine bu kıtadan yaşanan göçler önemli bir yer tutmaktadır (Chamberlain, 2014). Artan doğal kaynak talebi, Afrika'nın stratejik ve ekonomik büyümesini yönlendiren ana faktörlerden biridir. Enerji açısından kıta, yaklaşık üçte ikisi Nijerya, Cezayir ve Libya'da bulunan dünyanın kanıtlanmış petrol rezervlerinin yüzde 10'una ve kanıtlanmış gaz rezervlerinin yüzde 8'ine sahiptir. Kanıtlanmış enerji rezervlerinin miktarı Orta Doğu ile karşılaştırıldığında küçük gibi görünse de Afrika dünya çapında en hızlı büyüyen petrol üreticisi bölge hâline gelmiştir. Afrika sadece kolayca rafine edilen petrol üretmekle kalmaz, aynı zamanda birçok uzman da kıtada büyük potansiyeli olan keşfedilmemiş büyük petrol sahaları olduğuna inanmaktadır (Cooper ve Flems, 2013).

54 farklı ülkede 1,2 milyarın fazla nüfusu bulunduran Afrika, büyük bir pazar potansiyeline ve bol doğal kaynaklara sahiptir. Son yıllarda, nispeten istikrarlı siyasi koşullar doğrudan yabancı yatırım çektiğinden ve iç tüketimi artırdığından, Afrika ekonomisi önemli bir değişim ve dinamik büyüme yaşadı (Jia, 2016). Sömürgecilik döneminden sonra da Afrika küresel aktörlerin her zaman dikkatini çekmiştir. Bu küresel aktörlerden olan ABD'nin Afrika'ya yönelik politikaları, 11 Eylül saldırılarından sonra daha agresif bir yaklaşım kazandı. 11 Eylül'den sonra ABD'nin Afrika'ya yöneliminin askerileştiği iddia edildi. EUCOM'a bağlı olan Afrika kuvvetlerinin 2006 yılında Bush tarafından AFRICOM'un bağımsız bir komutanlık şeklini alması da, bu algıları güçlendirdi. Kıtanın, dünyanın kanıtlanmış petrol rezervlerinin % 10'una sahip olduğu ve ABD'nin önemli bir tedarikçisi hâline geldiği, Ortadoğu'da artan istikrarsızlık olduğu dikkate alındığında, ABD'nin Afrika'nın fosil kaynaklarına ilgisi artmaktadır (Mesfin, 2009).

Küresel aktörlerden AB, 2000 yılında Kahire'deki ilk Afrika-AB Zirvesi'nde oluşturulan Afrika-AB Ortaklığı kanalı ile karşılıklı ilişkilerini ilerletmektedir. Çağdaş AB-Afrika ilişkileri, her iki tarafın da asimetrik pazarlık gücü nedeniyle AB üye devletlerinin ulusal çıkar arayışlarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda AB, kıtanın yükselen pazarlarında sürekli pazar erişimini ve ayrıcalıklı ekonomik statüyü kendisi için güvence altına almaya çalışmaktadır (Siradağ, 2012). Sömürgecilik döneminin başat devletlerinden olan İngiltere, dekolonizasyon sürecinden sonra Afrika kıtasındaki nüfuzunu sürdürmenin peşindedir. Anglofon Afrika olarak isimlendirilen bölgede ekonomik ilişkilerini geliştiren İngiltere

doğalgaz, petrol, kömür, bakır, platin, altın ve elmas olmak üzere birçok alanda operasyon yürütmektedir (Orakçı, 2020). Benzer bir biçimde Afrika'da dekolonizasyon sürecinden sonra Fransa da, ekonomik ve politik çıkarlara dayanan dış politikasını sürdürmüştür. Özellikle Frankofon Afrika devletleri üzerinde nüfuzunu korumak için Fransa, bölgede askeri varlığının yanında ekonomik işbirliği antlaşmaları ve doğrudan yatırımlar ya da sağlanan mali yardımlarla kendine olan bağımlılığı artırma peşindedir (Melly ve Darracq, 2013).

Günümüzde küresel ölçekte Afrika'yı gündemde tutan diğer bir konu, kıta merkezli ulusal ve ulus ötesi terörist grupların çoğalmasındır. Kenya ve Tanzanya'daki 1998 ABD büyükelçilik bombalamaları, Afrika'daki ulus-ötesi terörist faaliyetlere ilişkin erken kanıtlar sunarken, sorunun farkındalığını artıran ve bölgeye terörle mücadele fonunu tetikleyen 11 Eylül 2001 saldırıları oldu. Birçok Afrika devleti hâlâ yolsuzluk, gözenekli sınırlar ve yasadışı pazarlarla karakterize edilmektedir. ABD'de ve Avrupa ülkelerinde, bu zayıf devletlerin Boko Haram IŞİD, El-Kaide, gibi bölgesel ve uluslararası terörist örgütler için giderek daha önemli kaleler hâline gelebileceği konusundaki endişeler, Afrika'yı uluslararası gündemde ön plana çıkarmaktadır (Köseoğlu ve Djamanja, 2015).

Afrika'yı uluslararası alanda gündeme taşıyan konulardan birisi de kıtadan yaşanan göçlerdir. Afrika'dan 2010 ve 2017 yılları arasındaki uluslararası göçmenlerin sayısı, 2000'lerde % 25 oranında artmıştır. Afrika'da toplam 1,1 milyarlık nüfusun 3,7 milyonu mülteci ve 11,8 milyonu ülke içinde yerinden edilmiş olmak üzere 18,6 milyon göçmen bulunmaktadır. Kıtanın dışında yalnızca 11,4 milyon Afrikalı göçmen yaşıyor. Afrika'daki toplam göçün % 86'sını sınır ötesi göçler oluşturmaktadır. Batı Afrika'daki göçlerin % 70'i ve Güney Afrika'daki göçlerin % 66'sı kıta içinde alt bölgelere doğru olurken, Kuzey Afrika'daki göçün % 90'ı kıta dışına doğru olmaktadır. Bu tür insan hareketleri, birçok hükümet ve uluslararası toplum için büyük sorunlar oluşturmaktadır (Kasoz, 2017).

3. Çin'in Afrika Politikalarının Tarihsel Arka Planı

3.1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun İlk Yıllarında Çin-Afrika İlişkileri

Çin-Afrika ilişkilerinin tarihsel kökleri ilk çağlara kadar uzansa da Pekin'in Afrika'ya yönelik ilgisi 1949'dan sonraki süreçte önemli oranda artmıştır. Soğuk Savaş sürecinde dünya siyasi gündeminde yaşanan değişimler, bu ilgi artışının en önemli nedenlerinin başında yer almaktadır. II. Dünya Savaşı'ndan güç kaybederek çıkan Avrupa devletleri, sömürgelerini bırakmak zorunda kalırken, ABD ve SSCB soğuk savaş sürecinin etkili iki aktörü olarak iki kutuplu bir dünya yarattı. Bu süreç aynı zamanda Afrika devletlerinin bağımsızlığına zemin hazırladı (Batchelor ve Zhang, 2017). İki kutuplu dünya, bir taraftan eski sömürgelere ulus devletlerini inşa imkânı tanırken, bir taraftan da iki süper güç arasında bir güç dengesi oynama imkânı tanıdı. Afrika devletlerinin aksine bu süreç, Çin açısından yalnızca tam egemenliğini elde etmek için değil, bununla birlikte politik ve ekonomik bağlamda güçlü olmak ve diğer devletlerle olan diplomatik girişimlerini artırmak için yeni olanaklar oluşturdu (Byrne, 2013).

Soğuk Savaş döneminin farklı olanaklara imkân hazırladığı bu süreçte, uluslararası sistemdeki rolleri hususunda gelişmekte olan devletlerin birleşik bir tavır sergileyebilmek için bir araya geldikleri Nisan 1955 tarihinde Çin'in Bandung şehrinde düzenlenen konferans, Çin-Afrika ilişkilerinin gelişmesi açısından milat kabul edilebilir. Çin ile birlikte, yirmi dokuz ülkenin liderleri ve temsilcilerinin bir araya geldiği konferansa, Sudan, Libya, Liberya, Gana ve Mısır'dan oluşan altı Afrika ülkesi de katılmıştı (Taylor, 2004). Afrika ile Asya arasında dayanışma oluşturacak ortak stratejiler ve normlar hazırlamak açısından bir kilometre taşı olan konferans, aynı zamanda gelişmekte olan devletlerin bu süreçte uluslararası sisteme hâkim olan soğuk savaş politikalarına karşı pozisyonlarını beyan etmeleri açısından oldukça önemli bir adımdı. Üçüncü dünyacı söylemin somut bir şekilde dile getirildiği konferansta mutabakat sağlanan ilkeler, Çin'in bundan sonraki süreçte Afrika'ya yönelik politikalarının da temel taşı olacaktır. Barış içinde bir arada yaşama, eşitlik ve karşılıklı yarar, birbirlerinin iç işlerine karışılmaması,

karşılıklı saldırmazlık, birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine karşılıklı saygı gösterilmesi ilkeleri, Çin-Afrika ilişkilerinde temel ilkeler hâline gelecektir (Brautigam 2009).

Çin, uluslararası siyasetten soyutlanmış oldukları bu dönemde Birleşmiş Milletler'de desteğe çok gereksinim duyduğundan dolayı Afro-Asya ortak kimliğini ve gelişmekte olan ülkelerin dayanışması söylemini kullanarak Afrika devletleri ile olan ilişkileri geliştirmek için fırsatları aramıştır. Süveyş kanalından dolayı batılı devletlerle ilişkilerinin bozulduğu bir süreçte, Çin'in Mısır'a ekonomik destek sağlaması Çin-Afrika ilişkileri açısından bir test oldu. İki taraf arasındaki bundan sonra gelişen ilişkilerde Çin, kültür antlaşmaları imzalamak da dâhil olmak üzere Afrika devletleri ile yakınlaşmak için farklı yumuşak stratejiler uyguladı. Çin Başbakanı Zhou, Aralık 1963 ile Şubat 1964 arasında on Afrika ülkesine iki ay süren tarihi bir gezi yapması Pekin'in Afrika'ya verdiği önemin önemli bir göstergesiydi. Çin'in Afrika'ya olan ilgisi, 1966'dan 1969'a kadar Kültür Devrimi nedeniyle duraklasa da 1970'lerden sonra hızlı gelişimini sürdürdü (Alden, 2019: 22-28).

3.2. Mao Dönemi Sonrası Çin-Afrika İlişkileri

Çin'in kurucu liderleri Mao Ze-dong ile Başbakan Zhou En-lai'nin 1976 yılında ölmesi ve kültürel devrimin sonlanmasıyla, Çin'de yeni bir süreç başlamıştır. Bu dönemde Çin'in dış politika yaklaşımına ekonomik modernizasyon ve artan ticaret ilişkiler hâkim oldu. Bu hedeflere ulaşabilmek için barışçıl bir ortam ve istikrar gerekiyordu. Bu bağlamda Çin'in Afrika politikasında istikrar ana tema hâline geldi (Brautigam 2009).

Çin Başbakanı Zhao Ziyang, Aralık 1982'de 11 Afrika ülkesini ziyaretinde Afrika ile işbirliği, eşitlik ve karşılıklı yarar, pratik sonuçlara vurgu ve ekonomik kalkınmadan oluşan dört temel ilkeyi tanıttı. Bu dönemde, soğuk savaş sürecinin etkisini kaybetmesiyle Çin, üçüncü dünyacılık söyleminin liderliğini bırakarak Afrika ile olan ilişkilerde karşılıksız ekonomik yardımların yerine ikili ekonomik ilişkileri geliştirecek bir politika benimsedi (Broadman, 2007). Ancak 1980'lerin sonlarında Doğu bloğunda yaşanan sıkıntılar, Çin'i de etkilemiş, Tiananmen olaylarından dolayı Batılı devletlerin oluşturmuş olduğu baskılardan dolayı Pekin, uluslararası desteğe daha çok gereksinim hissetmiştir. Bu atmosferde Afrika devletlerinin, Çin'in Tiananmen olaylarına sert yaklaşımına sessiz kalmaları ve gösterdikleri dayanışma, Çin-Afrika ilişkilerinin temelini oluşturdu. Bundan dolayı Çin, 1990'lardan sonra Afrika'nın uluslararası desteği sağlayabilmek için kıta devletlerine olan yardımını artırmıştır (Taylor, 2004).

3.3. Son Dönem Çin-Afrika İlişkileri

Çin, Afrika kıtasına 2000 yılından günümüze artan bir ilgisi dikkat çekmektedir. Bu süreçte, küreselleşme ve kısmen küresel politik dinamikler yanında güçlü ekonomik büyüme, Çin'i daha proaktif olmaya ve Afrika ile ve gerçekte dünyanın geri kalanı ile ilişkilerinde yeni anlayışlar benimsemeye zorladı. Afrika'daki çok sayıdaki devlet yönetim yaklaşımını modernize edip geliştirdikçe Çin, iki taraf arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğini geliştirmek için politikalarını yavaş yavaş yeniden dizayn etmektedir (Marafa, 2009: 4). Bu çerçevede, Çin'in Afrika'daki stratejisinin bir parçası olarak, 2000 yılında Çin-Afrika İşbirliği Forumu (FOCAC) oluşturdu. Bu, Çin Halk Cumhuriyeti ve Afrika ülkelerinden liderleri bir araya getirdi. Ayrıca, Resmi bir forum olarak hizmet vermeye başladı. FOCAC himayesinde ilk bakanlık konferansı Ekim 2000'de Pekin'de yapıldı (Mitchell, 2007).

Pekin, resmi belgelerinde, Çin'in barışçıl kalkınmayı sürdürme, Çin'in barışçıl kalkınmayı sürdürmesi ve müdahalesiz bir dış politika söylemi, 2011 Beyaz Kitabı'nda iddialı bir biçimde ifade edilmiştir. Çin'in diğer devletlerle arasında "devlet egemenliği, ulusal güvenlik, toprak bütünlüğü ve ulusal birleşmeyi" kapsayan ilkeleri, müdahale etmeme politikasının ana bileşenleri olup bu hususlar "çekirdek" çıkarlarına ilişkin beyanında yansıtılmaktadır (Dollar, 2016: 6).

Genel olarak, çeşitli yardım ve araçlardan yararlanarak Afrika ülkeleriyle olan siyasi, ticari, enerji ilişkilerinin güçlendirilmesi, bu dönemdeki Çin Afrika politikasının en temel özelliği hâline geldi. İç işlerine karşın ilkesinin bir gereği olarak Pekin'in, bu ülkelere insan hakları ve demokrasi gibi şartları dayatmaması, karşılıklı ilişkilerde dikkat çeken bir diğer husustur. Netice itibarıyla, günümüzde Çin'in Afrika'ya yönelik politikalarını, Batılı güçlerin egemenliğine karşı stratejik ortaklıklar kurarak bu kıtada etkinliğini artırma isteği, yönlendirmektedir (Alden, 2019: 148-153).

4. Afrika'da Çin'in Stratejik Hedefleri

4.1. Siyasi Hedefler

Çin ile Afrika arasındaki ilişkiler, birkaç on yıldan beri hız kazanıyor ve derinleşiyor. 21. yüzyılın ardından, Çin-Afrika bağları hem siyasi hem de ekonomik alanda daha da sağlamlaştırıldı. Her iki taraf da ilişkilerini uzun vadeli çıkarlarına fayda sağlayacak gerçek bir Güney-Güney işbirliği hâline getirmek için çalışıyor. Bu ortaklığı sağlamlaştırma çalışmaları devam ederken, gelecek süreçte daha fazla zorluk ve fırsat olacaktır (Alden, 2019)

Çin-Afrika İşbirliği Forumu'nun (FOCAC) 21. yüzyılın ardından başlatılması, bu süreçte tarafların ilişkileri geliştirme konusundaki isteğini ortaya koymaktadır. Pekin'de düzenlenen 5. FOCAC toplantısına katılmanın Afrika kıtasından 42 devlet ve hükümet başkanı ile rekor düzeyde olması forumun uluslararası toplumda büyük ilgi görmesine yol açtı. FOCAC Zirvesi yalnızca ekonomik bir toplantı değil, bununla birlikte Çin'in dış politika stratejideki önceliklerini ortaya koyan politik bir değişim sürecinin başlangıcıydı. (Liu, 2016).

FOCAC'ın kurulması Çin-Afrika ilişkilerinin kurumsallaşmasına imkân tanıdı. Afrika hükümetleri ve sivil toplum örgütlerinin organize olma problemi Çin açısından çok önemliydi. Böylelikle ikili ve bölgesel anlamda birçok avantaj sağlamanın yanı sıra, Çin ve Afrika ülkelerinin uluslararası organizasyonlarda ortak hareket etmelerine olanak verdi (Eisenman, 2007). FOCAC, karşılıklı ekonomik kalkınma, yoksulluğun ortadan kaldırılması, Çin ve Afrika'nın uluslararası pazardaki rekabet gücünün geliştirilmesi ve gelişmekte olan ülkelerin çıkarlarının da dikkate alındığı yeni adil, eşitlikçi bir dünya ekonomik ve siyasi sisteminin kurulmasını amaçlamaktadır (Osei-Hwedie 2012).

Haziran 2014'te Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, barış içinde bir arada yaşamının beş ilkesinin ilan edilmesinin 60. yıl dönümünde yaptığı konuşmada, "Birlikte Barış İçinde Yaşamın Beş İlkesinin, gelişmekte olan dünyanın haklarını ve çıkarlarını etkin bir şekilde desteklediğini" ilan etti. Bu ilkeler, 2014'ten günümüze Pekin'in Afrika politikalarını belirledi. Bu ilkelerden egemenliğe ve bölgesel bütünlüğe karşılıklı saygı ilkesi çerçevesinde her devletin kendi topraklarında kendi siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel sistemlerini oluşturabilecekleri kabul edilmektedir (Liu, 2016).

Karşılıklı saldırmazlık ilkesi ile uluslararası barış ve güvenlik garanti edilmektedir. Tüm devletlerin uluslararası ilişkilerinde güç kullanmaktan kaçınarak ortak ve toplu güvenliği desteklemeleri gerektiği savunulmaktadır. Çin, herhangi bir anlaşmazlığın diyalog ve barışçıl yollarla çözülmesi gerektiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda, karşılıklı güven artırılarak şiddet kullanımının reddedilmesi üzerinde durulmaktadır (Hong, 2014).

Karşılıklı olarak iç işlere müdahale etmeme ilkesi, Afrika devletlerinin bağımsızlığını korumak için bir garanti olarak gözükmekle birlikte bu ilkenin, Pekin'in bu devletlere yönelik güç siyaseti ve hegemonizmine karşı bir örtü görevi gördüğü iddia edilmektedir. Eşitlik ve karşılıklı fayda ilkesine göre siyasi, ekonomik ve sosyal yapılarına ya da büyük, küçük, güçlü, zayıf, zengin veya fakir olmasına bakılmaksızın tüm devletler eşit kabul edilmektedir. Ulusal çıkarlarına göre, tüm devletler birbirlerinin çıkarlarına saygı gösterirken uluslararası sistemde karşılıklı yarar sağlamalıdır. Bu bağlamda Çin, Afrika ülkeleri ile olan ilişkilerini, bu ülkelerin içişlerine karışmama ilkesine dayandırmayı hedefledi. Bu

nedenle Çin, kendi iç sorunlarına, zayıf yönetimine ve diğer sorunlara bakmadan tüm Afrika ülkeleriyle eşit ortaklar olarak karşılıklı yarar ilkesi temelinde, iş birliği yapma stratejisini uygulamaya koydu (Hong, 2014).

Bununla birlikte, bu ilkelerin ötesinde, Çin-Afrika ilişkilerini gerçekten anlamak için iki bölge arasındaki pratik ilişkilere bakmak gerekir. Çin'in Afrika ile mevcut ilişkisi, Pekin tarafında yükselen bir dünya gücü olarak Çin'in konumunu güçlendirme ve ekonomik ve politik olarak yeni etki alanlarını ele geçirme düşüncesiyle yönlendirilmektedir. Başta FOCAC olmak üzere Afrika devletleri ile imzalanan ekonomik, kültürel ve askeri anlaşmalar, Çin'in Afrika ile uzun vadeli bir iş birliği hedeflediğini gösteriyor. İlk FOCAC toplantısında, Çin-Afrika ilişkilerinin “siyasi koşullu olmadığı ve hem Çin hem de Afrika'nın çıkarlarına hizmet edeceği” ilan edildi (Alden, 2019).

Çin, gelişmekte olan ülkelerle işbirliği yapmayı ve böylece Batılı güçlerin tek taraflı politikalarına toplu olarak tepki vermeyi hedeflemektedir. Gelişmekte olan ülkelerin neredeyse yarısını, BM üyesi ülkelerin ise üçte birinden fazlasını oluşturan Afrika ülkelerinin çoğu, Çin'in Batılı güçlerin hegemonik yaklaşımına karşı ortak hareket etme hedefini desteklemektedir. Bu nedenle BM'de en önemli oy gruplarından biri olan Afrika ülkeleri ile işbirliği, Pekin için, uluslararası kuruluşlar içindeki çıkarlarını koruma fırsatı sunmaktadır. Aynı zamanda Çin, Afrika Birliği, Doğu Afrika Topluluğu, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu, Afrika Kalkınma Bankası gibi bölgesel ve alt bölgesel kuruluşlarla da yakın işbirliği geliştirme fırsatlarını aramaktadır (Osei-Hwedie, 2012).

Sonuç olarak, büyüyen Afrika ekonomileri ve işleyen altyapı, Çin'in ihracat pazarı açısından daha güçlü Afrika pazarları yaratmaktadır. Tarihsel olarak Çin'in, Afrika devletleriyle “Üçüncü Dünya ülkeleri arasında dayanışma” fikri çerçevesinde kurmak istediği diplomatik ilişkileri, Afrika'nın zengin doğal kaynaklarına odaklanan bir politikaya evrilmiştir (Alden ve Large, 2013). Çin'in Afrika'daki angajmanı için dört faktör çok önemlidir: (1) enerji, mineraller ve gıda gibi kaynak güvenliğini sağlamayı ve yeni pazar fırsatları bulmayı amaçlayan ticari çıkarlar; (2) yeni yatırım olanakları; (3) yardım yoluyla kalkınmanın sağlanması; ve (4) Batılı güçlerin egemenliğine karşı stratejik ortaklıklar oluşturarak uluslararası sistemde ulusal temsilin teşvik edilmesidir. Dolayısıyla, Çin'in Afrika politikasının hem ekonomik hem de siyasi çıkarları tarafından yönlendirildiği iddia edilebilir (Osei-Hwedie 2012).

4.2. Ekonomik Hedefler

Çin'in büyüyen endüstrileri yeni enerji ve hammadde tedarikçileri gereksinimi yanında ihracat ürünleri içinde yeni pazarlara olan ihtiyacı artmaktadır. Afrika, ekonomik olarak yükselen bir güç olan Pekin'in hedeflerinin merkezi hâline geldi. Çin'deki hızlı ekonomik büyüme, azalan yerli Çin petrol ve maden yatakları ile birleştiğinde, bu gereksinimler, Pekin'i kaynak bulmak için yurtdışına bakmaya zorlamaktadır (Anthony, 2013). Çin, dünyanın ikinci en büyük petrol ürünleri tüketicisi olmasının yanında büyüyen ekonomisine paralel olarak doğal gaz, bakır, kobalt ve diğer önemli kaynaklar ithalatı yılda % 20 oranında artmaktadır. Bu kaynak arayışı, Çinli yetkilileri Nijerya, Güney Sudan, Angola ve Gabon gibi büyük petrol üreticilerinin yanı sıra dünyanın en zengin maden yataklarına ev sahipliği yapan emtia zengini Afrika'ya yönlendirdi (Pannel, 2008).

2000'lerin başından beri Çin, Afrika ülkelerinin önemli bir ekonomik ve mali ortağı olarak konumunu güçlendirmiştir. Pekin, Afrika'da daha fazla Çin yatırımını teşvik etmek için politikalar yürürlüğe koydu. Bölgedeki Çinli işletmelere iş ve danışmanlık sağlayan “yatırım ve ticaretin teşviki” merkezleri oluşturdu. Pekin ayrıca Çin yatırımını teşvik etmek için özel fonlar ve basitleştirilmiş prosedürler yarattı (Sun, 2014).

Bu süreçte Çin, gereksinim duyduğu fosil yakıtların üçte ikisini ithal ederken Afrika devletleri % 22'lik bir oranla bu ithalatta en önemli ikinci tedarikçi olarak ön plana çıktı. Çin'deki Afrika ithalat pazar payının % 47'sini Angola'dan petrol ithalatı oluşturdu. Çinli petrol şirketlerinin 2016 yılı itibarıyla yıllık

toplam 50 milyon ton petrol ve gaz üretim kapasitesi ile Afrika'da 35 milyar dolardan fazla toplam sermaye harcamaları olduğunu açıkladı (Sun, 2014).

Pekin tarafından kullanılan bir politika aracı "projeler için petrol" yaklaşımıdır. Çin kalkınma bankaları, Afrika'daki bir dizi projeyi finanse etmektedir. Bu destekler, Çin ulusal petrol ve doğal gaz şirketlerinin petrol kaynaklarına ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. "Angola modeli" şeklinde isimlendirilen modeli Çinli şirketler kitada yaygın bir biçimde kullanmaktadır (Powaanga ve Reichl, 2019). Eisenman (2012) yapmış olduğu araştırmasında Çin ve Afrika ekonomik ilişkilerinin beş faktör üzerinden biçimlendirildiğini şu şekilde açıklamaktadır: Çin'in emek yoğun ve sermaye yoğun üretimde karşılaştırmalı üstünlüğü; Afrika'nın bol doğal kaynak bağışları; Çin'in hızlı ekonomik büyümesi; Çin'in yurtiçinde ve Afrika'da altyapı inşasına verdiği önem; Çin'in denizcilik ve hafif imalat sektörlerinde ölçek ekonomilerinin ortaya çıkışıdır.

Bu çerçevede Çin, Afrika'daki çıkarlarını organize ederek sürekli genişletmektedir. Bu sayede hem Çin hem de Afrika, 2010'dan itibaren güçlerini birleştirmektedir. Eylül 2018'de Afrika ülkelerinden ve Çin'den delegeler yedinci Çin-Afrika İşbirliği Forumu'nda bir araya geldi. Eşgüdümlü çaba ve katılım, Afrika'yı mevcut dünya pazar koşullarında belki de en iyi ortak hâline getiriyor. Çin'in Afrika anararasına olan ilgisinin derecesi istikrarlı bir oranda artmaktadır. 2018 Çin-Afrika İşbirliği Forumu'nda Çin, Afrika'ya 60 milyar dolar parasal yardımı yapacağını açıkladı. Çin'in Afrika ülkelerinde genişleyen çıkarlara yönelmesinin ardında yatan temel sebeplerin başında, Çin'in hızla gelişen ekonomisini beslemek için Afrika ülkelerinin yer altı kaynaklarını kullanma arzusu bulunmaktadır (Krukowska, 2018).

Madencilik ve petrol, Çin'in yatırımlarının temel odak noktası olmaya devam ediyor. Kamu hizmetleri, yayın iletişim alanları, liman geliştirme ve ulaşım gibi kilit noktalarda Pekin'in Afrika ülkelerinde yatırımları sürmektedir. Afrika kıtası boyunca Çin'in girişimleri, bu kıtadaki ülkelerin finansal gelişmelerinden faydalanmak için konumlandırılmış durumdadır. Çok sayıda Çinli firma, Afrika ülkelerindeki yatırımlara kaynak sağlamaktadır. Pekin tarafından da finansal olarak desteklenen bu Çinli firmalar, Afrika ülkelerinde satın alma sözleşmeleri sunarken onlara bir takım avantajlar sunmaktadır. Bu çerçevede Çin'in yapımını üstlendiği, Kenya'nın Nairobi ve Mombasa kentlerini birleştiren 480 kilometrelik demiryolu projesi 2017 yılında hizmete açıldı. Ayrıca Cibuti'de 2 yıl içinde 7 milyar dolar tutarında ticarete olanak sağlayacak Serbest Ticaret Bölgesi'nin açılış töreni de Temmuz 2018 yılında yapıldı. (Powaanga ve Reichl, 2019).

Şüphesiz, Çin'in Afrika'ya yönelik ekonomik hedeflerini destekleyecek projelerden birisi, Bir Kuşak Bir Yol Projesi'nin Afrika bağlantısının sağlanmasıdır. Çin'in bu girişimi, Pekin'in jeopolitik çıkarlarını ileriye taşıyarak Afrika ve Çin arasında ekonomik, siyasi ve güvenlik bağları güçlendirmektedir. Çin'i Doğu Afrika'ya bağlayan Çin'in antik İpek Yolu boyunca ticaret yollarının yeniden canlanması Çinli liderler tarafından Çin'in Afrika'ya olan bağının bir sembolü olarak tanıtılmaktadır. Aynı zamanda proje, Afrika'nın bölgesel ekonomik entegrasyonu ve rekabet edebilirliği için giderek artan bir katalizör olarak görülmektedir. Projenin ilk odak noktası olan Doğu Afrika, Çinli şirketler tarafından inşa edilen, limanlar, boru hatları, demiryolları ve enerji santralleri ile birbirine bağlanan Deniz İpek Yolu'nda merkezi bir düğüm hâline gelmektedir (Nantulya, 2019).

İkili ekonomik ilişkilerde bazı Afrika ülkeleri Çin menşeli yatırımlara bağımlı hâle gelirken, Afrika ile işbirliği Çin'in denizaşırı faaliyetlerinin küçük bir parçası olması ilişkileri asimetric kılmaktadır. Geleneksel Batılı ortaklarla karşılaştırıldığında Çin, çevresel veya insani amaçlardan ziyade ekonomik konularla ilgili çok dar çıkarlara ve hedeflere sahiptir. Çin'in denizaşırı kalkınma faaliyetleri, ekonomik büyümenin ötündeki temel kısıtlamaları hafifletebilir ve Afrika genelinde büyümeyi hızlandırabilir. Son dönemdeki ekonomik yavaşlamaya rağmen, Çin, Bir Kuşak Bir Yol girişimini geliştirdiği ve Afrika'yı çıkarları doğrultusunda desteklediği sürece, iş birliği büyük olasılıkla devam edecektir. Çin'in

Afrika'daki bu projeleri tamamlandığında, 30 bin kilometre otoyol, 20 bin megavat elektrik üretim kapasitesi ve 900 bin kişilik istihdam kazandırılmış olacaktır (Krukowska, 2018).

4.3. Askeri Hedefler

Çin'in Afrika'daki askeri angajmanı, diğer küresel güçlerle karşılaştırıldığında nispeten sınırlı gözükmektedir. Afrika'daki ülkeler seviyesinde politik istikrarsızlık ve çatışmalar ve Çinli personelin güvenliğine yönelik tehditler Çin'in Afrika'daki çıkarları için en doğrudan zorlukları oluşturmaktadır. Çin'in yurtdışındaki vatandaşlarını koruma sorumluluğu, artan güvenlik angajmanının temel faktörlerinden biridir. Afrika'da yaşayan bir milyon kadar Çinli göçmen veya geçici işçi ile Pekin, vatandaşları silahlı çatışma, yabancı düşmanı isyanlar, suç, terörizm ve korsanlık eylemleriyle tehdit edildiğinde tepki verme baskısı altında kaldı. Çin'in Afrika ilişkilerinin tarihi boyunca bu tehditler karşısında Çin, farklı bir stratejiler uygulamıştır. Afrika ülkelerindeki çatışmalarla ve istikrarsızlık ilgili olarak, Pekin, bu ülkeleri istikrarlı hâle getirmek için Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği tarafından barışı koruma misyonlarına dayanan stratejiler benimsemiştir (Kuo, 2012: 36).

Pekin açısından egemen bir ulusa yönelik askeri müdahaleler hükümetin rızasıyla ve uluslararası kuruluşlarca yapılması önem taşımaktadır. Dünya çapındaki BM barış güçlerine en büyük personel katkısını da BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinden birisi olarak Çin yapmıştır. Afrika'da Sudan, Liberya ve Mali'de Çinli barış güçleri, BM misyonlarında görev yaptı. 2004 yılından bu yana Çin, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Libya ve Yemen dâhil olmak üzere 16 savaş dışı tahliye gerçekleştirdi. 2011'de 13.500 Çinlinin Libya iç savaşının ortasında mahsur kaldığında Pekin'in vatandaşlarını tahliye etme konusunda diğer devletlere ihtiyaç hissetmesi, Çin'in Afrika'daki güvenlik angajmanını değiştirmesinde dönüm noktası oldu (Sun, 2014).

Libya olayından sonra Çin bu tür tehdit durumlarında daha hızlı yanıt verebilecek askeri ve lojistik zincirlerini önceden konumlandırma planlarını hızlandırdı. Çin'in kendisini 'sorumlu' bir dünya gücü olarak sunma hedefi, Afrika'daki güvenlik faaliyetlerinin bir başka itici gücü oldu. Çin, kendisini sorumlu bir güç olarak göstermek için korsanlıkla mücadele ve barışı koruma misyonunu kullandı. Çin, Afrika Boynuzu'ndaki korsanlık eylemlerini caydırmak, önlemek ve bastırmak için bölgede donanma gemileri konuşlandırdı. Ağustos 2017'de Çin, Cibuti'de bir Halk Kurtuluş Donanması üssü kurdu. Tesis resmi olarak bir lojistik destek üssü olarak isimlendirilmektedir. Ancak bu üs, Çin'in yurtdışındaki ilk ve en büyük askeri üssü olarak bilinmektedir. Bu faaliyetler, Çin'in uluslararası korsanlıkla mücadelede, diğer operasyonlara yönelik taahhütleri desteklemekle birlikte büyüyen deniz aşırı varlıklarını koruma amacıyla ve kriz durumlarında Çin vatandaşlarını tahliye gerekçesiyle haklı görülmektedir (Devermont, 2020).

Çin Ulusal Savunma Bakanlığı, 2018'in ortalarında iki haftalık Çin-Afrika Savunma ve Güvenlik Forumu'na ev sahipliği yaptı. Çin resmi basın ajansı Xinhua'ya (2018) göre forum, AU temsilcilerinin yanı sıra elli Afrika ülkesinden yetkililerin katıldığı "türünün ilk örneği" oldu. Forumun gündemi, Afrika'daki güvenlik durumunu değerlendirmek ve Afrika'nın bağımsız güvenlik kapasitesini artırmanın yollarını tartışmaktı. (Xinhua, 2018). Çin ayrıca konferansı kara, deniz kuvvetleri ve hava kuvvetlerini Afrikalı ziyaretçilerine göstermek için de kullandı. Profesyonelleştirme kursları ve barışı koruma misyonları da dâhil olmak üzere Çin'in askeri faaliyetleri, Pekin'in Afrikalı meslektaşları ile BM ve diğer çok taraflı forumlarda siyasi etkisini artırıyor. Çin, mevcut ve gelecekteki Afrikalı güvenlik liderlerini yetiştirmek için eğitim programlarını kullanıyor. Bu yatırımlar Çin hükümetine karşılığını verdi; örneğin eski Kongo Başkanı Joseph Kabila, 2001 yılında iktidara gelmeden önce Çin Ulusal Savunma Üniversitesi'nden eğitim aldı (Devermont, 2020).

Bu forumda ev sahibi olan Çin, Afrika ülkeleri ile arasındaki savunma ve güvenlik işbirliğini güçlendirerek askeri bağları artırma fırsatlarını aradı. Bununla birlikte, Çin, kendisini askeri kapasitesi ile Afrika ülkelerinin güvenmesi gereken 'güçlü' bir ortak olarak konumlandırmaya çalıştı (Grieger, 2019).

Çin, Afrika'daki ve daha geniş dünyadaki stratejik hedeflerini ilerletmek için askeri angajmanını kullanmaktadır. Askeri faaliyetleri, bölgedeki daha geniş hedeflerinin bir parçasıdır. Çin'in Afrikalı ortaklara yaptığı güvenlik yardımı, Pekin tarafından karşılıklı fayda sağlayacak ve Çin'in deniz aşırı çıkarlarını koruyacak şekilde dizayn edilmektedir. Çin'in güvenlik faaliyetleri, ekonomik büyümesini beslemek, lojistik ayak izini genişletmek ve çok taraflı forumlarda siyasi etkisini keskinleştirmek gibi diğer hedeflerle özünde bağlantılıdır (Devermont, 2020).

4.4. Kültürel Hedefler

Uluslararası siyasette yumuşak gücün öneminin artmasıyla birlikte kamu diplomasisi ön plana çıkıyor. Yumuşak gücün çok daha eski kavramsal geçmişine rağmen, diplomasi, yumuşak güç politikalarının en önemli kullanma yollarından biri hâline geldi. Hükümetler, yumuşak etkilerini kültürel ve etkileşimli diplomasi kanalları aracılığıyla hedef devletlere, halklara ve bölgelere ulaştırmak için yeni kurumlar inşa ettiler. Nye'e göre, yumuşak güç bağlamında kurulan ilişkiler, başkalarının istediğinizi istemesini sağlamaya" yardımcı olup evrensel popüler kültür veya politik uyum gibi soyut kaynakları çekerek başkalarının tercihlerini şekillendirir. Nye'nin tanımlaması içinde kültür önemli bir yer tutar (Nye,1990).

Çin'in kültürel diplomasi kullanımı neredeyse Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar uzanmaktadır; Çin'in köklü bir "büyük jeopolitik strateji" yoluyla Afrika'ya angajmanına dair popüler mitin öne sürdüğü gibi, Çin hükümeti tarafından son birkaç yılda icat edilmiş bir şey değildir. Diplomatik ilişkilerin özellikle kültürel diplomasi yoluyla geliştiği yüksek hız nedeniyle, Çin hükümeti 1950'lerin ortalarını dış ilişkiler kurmanın ikinci "sıcak dalgası" olarak nitelendirdi. Tüm Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri ile ilgili olarak, dış kültür politikası "önce arkadaşlar edinmek, sonra anlayışı pekiştirmek ve nihayet doğal olarak resmi ilişkiler kurmaktır." 1950'lerde öncülük edilen Çin ve Afrika ülkeleri arasındaki kültürel diplomaside kullanılan yöntemlerin çoğu sürdürülürken, özellikle 2000'den beri yeni itici güçler öne çıktıkça yeni biçimler ortaya çıkmıştır (Liu, 2008).

1990'ların sonundan bu yana, Çin-Afrika Forumu'nun gelişimi ve toplanmasına ve sürekli gelişen ekonomik ilişkilere uygun olarak kültürel diplomasi aceleyle ve enerjik bir şekilde birçok yeni kanala yönlendirildi. Her şeyden önce, yeni ama kapsayıcı bir unsur, kültürel pazara yapılan vurgu olmuştur. 24 Ekim 2000 tarihinde ilk Çin-Afrika Forumu'nun hemen ardından Yeni Yüzyıl Çin-Afrika Kültürel Değişim Sempozyumu düzenlendi. 22 Afrika hükümeti ve Afrika Birliği Örgütü'nden (OAU) kültür yetkilileri ve Çinli meslektaşları katıldı. Konferansta Çinli temsilciler, ekli olağan siyasi koşullardan herhangi biri olmaksızın kültürel yardım sağlanmasını vurguladılar (Liu,2008). Çoğu ülke, dil öğretimi ve eğitim alışverişinin kültürel diplomasının önemli unsurları ve hatta bazen ana görevleri olduğu konusunda hemfikir. Çin ve Afrika ülkeleri arasındaki bu tür entelektüel işbirliği, Çin hükümeti tarafından karşılıklı yarar sağlayan Güney-Güney kalkınması için benimsendi. Afrikalılar sadece Çin'i ziyaret etmekle kalmadı. Aynı zamanda oryantal performans gruplarından Çinli şarkıcılar, dansçılar ile birlikte Çinli akademisyenler ve öğrenciler, dil ve edebiyat, kültür, etnik performans, tarih gibi diğer beşeri bilimleri incelemek için Afrika'ya sık sık gönderildi (Gittings 2006).

Çin'in Afrika'daki kültür politikalarının en önemli itici gücü Konfüçyüs Enstitüleri'dir. Bir Çin üniversitesi, ev sahibi ülke üniversitesi ve Çin'in eğitim bakanlığına bağlı bir dil ve kültür geliştirme kuruluşu olan Çin Dil Konseyi Uluslararası Ofisi (Hanban) arasındaki ortaklıklar aracılığıyla 2004 yılında kurulan Konfüçyüs Enstitüsü'nün temel misyonu, Çin kültürünü uluslararası sahnede tanıtmaktır. Konfüçyüs Enstitüsü kâr amacı gütmeyen bir eğitim kuruluşu olarak tasarlanmıştır. Ana görevi Çincenin yabancı dil olarak öğretilmesidir. Eğitim, kültür ve ekonomi alanlarında olduğu gibi kültürel alışveriş ve işbirliklerini teşvik etmek amaçlanmıştır. Enstitülerin açılması, yükselen küresel bir süper güç olarak Çin'in istikrarlı yükselişiyle aynı zamana denk geldi. Enstitüler, Çin'in yurtdışındaki artan etkisini güvence altına almayı ve dünya düzenindeki kültürel izini şekillendirmeyi amaçlayan uzun vadeli bir

stratejiyi yansıtıyor. Bu bağlamda Konfüçyüs Enstitüleri, kamu diplomasisinin en önemli araçlarından biri olarak Çin'in kültürel yumuşak güç gündeminin en görünür tezahürüdür. Statüsüne göre, her ülkenin ihtiyaçlarına cevap verme esnekliği ile birçok farklı biçimde kurulmaktadır. Kültürel etkiyi yaymak için ulusal bir strateji olarak Konfüçyüs Enstitüsü, Çin'in barışçıl yükselişinin başlangıcını simgeleyen resmi söylemde sürekli olarak idealleştirilmiştir. Afrika kıtası genelinde ilk Konfüçyüs Enstitüsü 2005 yılında Kenya'nın başkenti Nairobi'de açıldı ve hâlihazırda Kenya'da 4 ayrı üniversitede Konfüçyüs Enstitüsü faaliyet gösteriyor. 2020 yılı itibarıyla kıta ülkelerinde Çince eğitim merkezlerinin sayısının 100'e ulaşması hedeflenmişti; ancak şu anki verilere göre Afrika'da 43 ayrı ülkede 65 Konfüçyüs Enstitüsü bulunuyor. Güney Afrika'da 6, Fas'ta 3 enstitü açan Çin, 9 Afrika ülkesinde ikiye, 33 Afrika ülkesindeyse birer enstitü açmıştır. (Delisle 2010).

Afrikalı gençler, Çin'de bir işe girme veya Çin'in artan katılımından yararlanma hırsıyla giderek artan bir şekilde Çinceye yönelmektedir. Afrika gençleri ve çalışan nüfus arasında Çincenin artan popülaritesi, politika yapıcılara Çinceyi okullar için ulusal müfredata dâhil etmeye sevk etmiştir. Afrikalı liderler, Çin dillerine ve kültürüne aşına olmanın iş rekabet gücünü artırdığı ve Çin ile daha iyi iş ilişkilerini kolaylaştırdığı fikrini genel olarak desteklediler. Günümüzde, Uganda, Kenya, Kamerun ve Güney Afrika gibi ülkelerin ders müfredatlarına Çince yabancı dil girmiş olup, bu uygulamaya diğer Afrika devletlerinin de geçmesi beklenilmektedir. Bu devletler arasında Uganda, Çinceyi zorunlu ders olarak ekleyen tek Doğu Afrika ülkesidir. Çin Dili'nin Afrika okul müfredatlarına girmesi, Çin'in Afrika'da küresel bir süper güç olarak artan etkisine işaret etmektedir. Çince, örneğin Zambiya'daki okullarda, İngilizcenin yanında ikinci zorunlu yabancı dil olarak öğretilmeye başlandı. Bu da devlet kademesindeki kişilerle Çin'in yakın temasları sayesinde gerçekleşti. Çin'in bu faaliyetleri, Afrika toplumlarında ciddi tartışmaları da beraberinde getirdi. Tartışmalarda bu faaliyetler, ağırlıklı olarak "bir sömürgecilik döneminden kurtulup bir diğerine kapılma" şeklinde değerlendirilmektedir.

Çin'in Afrika'da 130 kardeş şehri bulunuyor. Her yıl bir milyondan fazla Çinli turist, Afrika'yı ziyaret ediyor. Ayrıca her yıl binlerce Afrikalı öğrenciye burs verip Çin'e davet eden Pekin yönetimi, burs alanında bölgedeki en güçlü ülkelere biridir. 2003 yılında Çin'de burslu eğitim alan Afrikalı öğrencilerin sayısı bin 600 iken günümüzde bu rakam 80 bini aşmış durumdadır. Pratikte Çin, medya, sinema ve kültürel araçlar gibi diğer ülkelere benzer kamusal ve kültürel diplomasi araçlarını kullanmaktadır. Buna rağmen, Çin'in yumuşak güç ve kültürel diplomasi anlayışında önemli özellikler vardır. Çin kültürünü yurtdışına yaymanın yanı sıra, ülke kültürel güvenlik ve iç sosyal uyumla ilgili hedeflere ulaşmak istenmektedir (Beard ve Filho, 2019).

Sonuç

1979'da serbest piyasa reformlarının uygulanmasından bu yana Çin, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında yer aldı. Çin'in ekonomik angajmanının başarısı, dış politikasında çıkarlarına sıçramıştır. Bu bağlamda Afrika kıtası Pekin'in dış politika ajandasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Hem Afrika hem de Çin, stratejik ve sürdürülebilir bir ortaklık için çalışmalar yürütüyorlar. Her iki taraf da ilişkilerini uzun vadeli çıkarlarına fayda sağlayacak gerçek bir Güney-Güney işbirliği hâline getirmek için çalışıyor. Bir devletin bağımsızlığını korumak için bir garantidir ve güç siyaseti ve hegemonizme karşı bir örtüdür. Çin'in kültürel diplomasi kullanımı neredeyse Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar uzanmaktadır. Pratikte Çin, medya, sinema ve kültürel araçlar gibi diğer ülkelere benzer kamusal ve kültürel diplomasi araçlarını kullanmaktadır. Çin'in Afrika'daki güvenlik faaliyetleri, ekonomik büyümesini beslemek, lojistik ayak izini genişletmek ve çok taraflı forumlarda siyasi etkisini keskinleştirmek gibi diğer hedeflerle özünde bağlantılıdır. Bu bağlamda Afrika'daki stratejik hedeflerini ilerletmek için Pekin, askeri angajmanını kullanmaktadır. Askeri faaliyetleri, bölgedeki daha geniş hedeflerinin bir parçasıdır.

Pekin'in Afrika politikası, yükselen bir dünya gücü olarak konumunu güçlendirme ve ekonomik ve politik olarak yeni etki alanlarını ele geçirme düşüncesi ile şekillenmektedir. Çin'in Afrika'daki

angajmanı için dört faktör çok önemlidir: (1) enerji, mineraller ve gıda gibi kaynak güvenliğini sağlamayı ve yeni pazar fırsatları bulmayı amaçlayan ticari çıkarlar; (2) yeni yatırım olanakları; (3) yardım yoluyla kalkınma yardımcısının sağlanması; ve (4) Batılı güçlerin egemenliğine karşı stratejik ortaklıklar oluşturarak uluslararası sistemde ulusal temsilin teşvik edilmesidir. Bu bağlamda, günümüzde Çin'in Afrika'ya yönelik politikalarını, Batılı güçlerin egemenliğine karşı stratejik ortaklıklar kurarak bu kıtada etkinliğini artırma isteği yönlendirmektedir. Bu ortaklığı sağlamlaştıran çalışmalarını devam ederken, önümüzdeki süreçte, bu açıdan bakıldığında daha fazla zorluk ve fırsat olacaktır.

Bununla birlikte Çin'in Afrika'ya katılımını olumsuz olarak gören bilim adamları, bu tür ilişkileri genel olarak ekonomik dev ile siyasi açıdan savunmasız Afrika hükümetleri arasındaki güç asimetrisi açısından tanımlamaktadır. Yeni sömürgecilik veya yeni emperyalizm kavramları, Çin'in Afrika'ya olan ilgisini tanımlamak için sıklıkla kullanılmıştır. Yeni sömürgecilik, asimetrik ekonomik ilişkiler ve taraflar arasındaki adaletsiz ticaret ve yatırım yoluyla Afrika devletlerinin egemenliğinin azalması olarak yorumlanabilir. Çin ve Afrika arasındaki eşitsiz ticaret ilişkisinin sömürgeci bir ilişkiye dönüşebileceğini ve bu da mevcut yapı açısından potansiyel bir risk olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Tarihsel süreçte Batılı güçlerin Afrika ülkeleriyle olan ticaret kalıplarını suçlayan Çin'in, Afrika ile olan ilişkilerini, suçlanmış olduğu bu kalıplar çerçevesinde yürüttüğü iddia edilmektedir. Çünkü Çin'in anti-emperyalist ve karşılıklı kazançlar söylemini kullanırken Batı ile hemen hemen aynı modeli sürdürdüğü ileri sürülmektedir.

Kaynakça

- Alden, C. (2019). *China in Africa. Survival: Global Politics and Strategy*.
- Alden, C., & Large, D. (2016). China's Evolving Policy towards Peace and Security in Africa: Constructing a new paradigm for peace building? M. G. Berhe, & L. Hongwu içinde, *Chine-Africa Relation Governance, Peace and Security*.
- Anthony, R. (2013). China's Global Role in the East African Oil and Gas Bonanza. M. G. Berhe, & L. Hongwu içinde, *Chine-Africa Relations: Governance, Peace And Security* (s. 114-130).
- Batchelor, K., & Zhang, X. (2007). *China-Africa Relations: Building Images Through Cultural Co-operation, Media Representation and on the Ground Activities*. Routledge.
- Beard, D., & Filho, P. (2019). Chinese Cultural Diplomacy: instruments in China's strategy for international insertion in the 21st Century. *Revista Brasileira de Política Internacional*, 62(1).
- Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift: The Real Story of China in Africa*. Oxford University Press.
- Broadman, H. (2007). *Africa's Silk Road: China and India's New Economic Frontier*. World Bank.
- Chamberlain, M. (2014). *The Scramble for Africa*. New York: Taylor and Francis,.
- Cooper, A., & Flesher, D. (2013). Foreign Policy Strategies of Emerging Powers in a Multipolar World: an introductory review. *Third World Quarterly*(34), 940-952.
- Delisse, J. (2010). Soft power in a hard place: China, Taiwan, cross-strait relations and *Orbis*, 54(4), 493-524.
- Devermont, J. (2020, May 8). *China's Strategic Aims in Africa*. 12 20, 2020 tarihinde https://www.uscc.gov/sites/default/files/Devermont_Testimony.pdf adresinden alındı

- Dollar, D. (2016). *China's Engagement with Africa, From Natural Resource to Human Resources*. Thornton China Centre at Brooklyn.
- Eisenman, J. (2007). China's Post-Cold War Strategy in Africa. J. Eisenman, E. Heginbotham, & D. Mitchell içinde, *China and the Developing World: Beijing's Strategy for the Twenty-First Century*. An East Gate Book.
- Eisenman, J. (2012). China–Africa Trade Patterns: Causes and Consequences. *Journal of Contemporary China*, 21(77), 790-752.
- Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford University Press.
- Hazar, N. (2003). *Küreselleşme Sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika İlişkileri*. Yeni Türkiye.
- Hong, X. (2014). The Chair's Summary of the Colloquium on "The Five Principles of Peaceful Coexistence and the Development of International Law. *Chinese Journal of International Law*.
- Jia, W. (2016). *Intercultural communication: Adapting to emerging global realities*. Cognella.
- Kasoz, J. (2017, June 20). *The refugee crisis and the situation in Sub-Saharan Africa*. 12 15, 2020 tarihinde https://oegfe.at/wordpress/wp-content/uploads/2017/06/OEGfE_Policy_Brief-2017.16.pdf adresinden alındı
- Köseoğlu, Ö., & Djamanja, B. (2015). Sahraaltı Afrika'da Bağımsızlık Sonrası Devlet İnşası, Siyasi İstikrar ve Devlet Kapasitesi. *International Journal of Political Studies*, 1(1), 50-62.
- Krukowska, M. (2018). China's economic expansion in Africa–selected aspects. *International Business and Global Economy*(37), 84-97.
- Kuo, S. (2012). Beijing's Understanding of African Security: Context and Limitations. *African Security*, 5(1), 24-43.
- Liu, H. (2008). China-Africa Relations through the Prism of Culture – The Dynamics of China's Cultural Diplomacy with Africa. *China aktuell*(3), 9-44.
- Liu, C. (2016). Positioning China's Aid to Educational Development in Africa: Past. S. Yamada içinde, *Post-Education-Forall and Sustainable Development Paradigm: Structural Changes with Diversifying Actors and Norms* (s. 269-299). Emerald Group Publishing Limited.
- Marafa, L. (2019). *Africa's Business and Development Relationship with China*. Nordiska Afrikainstitute.
- Melly, P., & Darracq, M. (2014). A New Way to Engage? French Policy in Africa from Sarkozy to Hollande. *Chatham House*.
- Mesfin, B. (2009). *The establishment and Implications of the United States Africa Command*. Institute for Security Studies.
- Mitchel, D. (2007). China and the Developing World. In C. F. Bergsten, E. Cary., C. F. Bergsten, & E. Cary içinde, *The China Balance Sheet in 2007 and Beyond*. Washington D. C: Center for Strategic and International Studies.
- Nantulya, P. (2020, July 23). *China Promotes Its Party-Army Model in Africa*. Africa Center For Strategic Studies: <https://africacenter.org/spotlight/china-promotes-its-party-army-model-in-africa/> adresinden alınmıştır
- Nye, L. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*(80), 153-172.

- Orakçı, S. (2020). Afrika Kıtasında Küresel Rekabet. *İNSAMER*.
- Osei-Hwedie, B. (2012). The Dynamics of China-Africa Cooperation. *Afro Asian Journal of Social Sciences*.
- Pannel, C. (2008). China's Economic and Political Penetration in Africa. *Eurasian Geography and Economics*, 49(6), 706-730.
- Perkins, H., & Rawski, T. (2008). Forecasting China's economic growth to 2025. *China's Great Economic Transformation*. içinde Cambridge University Press.
- Powanga, L. (2019). China's Contribution to the African Power Sector: Policy Implications for African Countries. *Hindawi Journal of Energy*, 1-10.
- Powanga, L., & Reichl, I. (2019). China's Contribution to the African Power Sector: Policy Implications for African Countries. *Hindawi Journal of Energy*, 12(1), 1-12.
- Ratha, K., & Mahapatra, S. (2016). *Rising China: Trajectory of an Emerging Global Power*", *Vision 2020: Sustainable Growth, Economic Development, and Global Competitiveness*.
- Ravallion, M., & Chen, S. (2007). China's (Uneven) Progress against Poverty. *Journal of Development Economics*, 82(1), 34-46.
- Sıradağ, A. (2014). The Eu's security policy towards Africa: Causes, rationales, and dynamics. *Insight Turkey*, 14(4), 178-184.
- Sun, H. (2018). *Foreign Investment and Economic Development in China: 1979-1996*. Routledge.
- Sun, Y. (2014). *Africa in China's Foreign Policy*. John L. Thornton China Center and Africa Growth Initiative.
- Taylor, I. (2004). The All Weather Friend? Ian Taylor, "The All Weather Friend? Sino African Interaction in The Twenty First Century. I. Taylor, & P. Williams içinde, *Africa in International Politics: External Involvement On The Continent*. London: Routledge.
- Travers, R. (2019). *The 21st Century Maritime Silk Road: Tourism Opportunities and Impacts*. World Tourism Organization.
- Xinhua. (2018). *China-Africa Defence, Security Forum opens in Beijing*. 06 10, 2020 tarihinde http://www.xinhuanet.com/english/2018-06/26/c_137282618.htm adresinden alındı
- Worldbank. (2019). *GDP (GDP, PPP - China, EU, US)*. 12 15, 2020 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?locations=CN-EU-US>. adresinden alındı